

Як впливає з вищевикладеного, питання розмежування публічного та приватного права носить актуальний характер і зумовлює необхідність подальшої розробки згаданої проблематики.

Список використаних джерел:

1. Порівняльне правознавство : Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / В. Д. Ткаченко, С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов; За ред. В.Д.Ткаченка. - Х. : Право, 2003. - 274 с.
2. Амвросова О.Н., Атаян Г.Ю. Проблема дуализма права в контексте соотношения понятий «торговое право», «коммерческое право», «хозяйственное право», «предпринимательское право» [Текст] / О.Н. Амвросова, Г.Ю. Атаян // Право и политика. – 2008. - №8. – С. 1856-1860.
3. Мамай Е.А. Соотношение публичного и частного права / Е.А. Мамай // Вестник Нижегородской академии МВД России. – 2014. - №4 (28). – С. 44-55.
4. Курбатов А.Я. Сочетание частных и публичных интересов при правовом регулировании предпринимательской деятельности / А.Я. Курбатов. – М.: ЮрИнфоР, 2001. – 212 с.
5. Дигесты Юстиниана : Избранные фрагменты / Пер. и примеч. М.С. Перетерского ; отв. ред. Е.А. Скрипилев. – М. : Наука, 1984. – 456 с.
6. Матузов Н.И. Теория государства и права : Учебник / Н.И. Матузов, А.В. Малько М. : Юристъ, 2004. – 512 с.
7. Мелехин А. В. Теория государства и права : Учебник / А. В. Мелехин. — М. : Маркет ДС, 2007. — 640 с. (Университетская серия).
8. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : Підручник / О.Ф. Скакун. – 2-ге видання. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
9. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози; [пер. с фр. В.А. Туманова]. – М.: Междунар. отношения, 1996. – 400 с.
10. Волинка К. Г. Теорія держави і права : Навч. посіб / К.Г. Волинка. — К.: МАУП, 2003. — 240 с.
11. Порівняльне правознавство : підручник / С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов, І.О. Биля-Сабадаш [та ін.] ; за заг. ред. О.В. Петришина. – Х. : Право, 2012. – 272 с.
12. Бехруз Х. Порівняльне правознавство : підручник / Х. Бехруз. - Одеса : Фенікс, 2009. – 464 с.

**Професор кафедри теорії держави
та права та філософії
Міжнародного економіко-
гуманітарного університету к.ю.н.,
професор**

**Осауленко Олександр Іванович
КОМПОЗИЦІЯ ПРАВОЗАСТОСОВНИХ АКТІВ**

В сучасному житті значну роль відіграють правозастосовні акти. Практика правозастосування показує, що законність і обґрунтованість правозастосовних рішень в значній мірі залежить від правильної побудови композиції правозастосовних актів.

Правозастосовний акт має словесно-документальне вираження і являє собою різновид письмового тексту юридичного характеру. Як зазначає С.В. Шевчук, текст – це сукупність речень, об'єднаних у тематичну й структурну цілісність за правилами певної мовної системи [1, с. 132].

З наведеного визначення видно, що текст – це певним чином організована, тісно пов'язана інформація, що у свою чергу має свої складові елементи. С.В. Шевчук також підкреслює, що текст документа повинен містити певну аргументовану інформацію, викладену стисло, грамотно, зрозуміло та об'єктивно, без повторень і вживання слів і зворотів, які не несуть змістового навантаження. Він оформляється у вигляді суцільного складного тексту. Суцільний складний текст документа містить граматично і логічно узгоджену інформацію про управлінські дії та

використовується під час складання різного виду документів, зокрема розпорядчих та правозастосовних [1, с. 132].

Таким чином, оформлення правозастосовного акта це, крім всього іншого, є ухвалення рішення щодо розчленування його складових компонентів і їх зв'язків. В теорії права ця проблема науковцями розглядається по-різному.

Оскільки композиція відноситься до формальної сторони структури літературного тексту, то правильно буде здійснити опис усієї структури правозастосовного акта.

Спочатку розглянемо юридичний текст правозастосовного акта крізь призму категорії «літературний твір» і визначимо в ньому місце композиції.

Структура літературного твору – це побудова словесного твору, його внутрішня і зовнішня організація, спосіб зв'язку складових його елементів [2, с. 74].

Одночасно необхідно зазначити, що загальні питання ідеї, теми і проблеми, як змістовних компонентів будь-якого юридичного тексту, зокрема тексту правозастосовного акту, спеціально не розроблялися, тому ці терміни ми розглянемо із загальнонаукових позицій, які найбільш точно визначені в літературознавстві. Зокрема, під темою розуміється коло життєвих явищ, відібраних і освітлених в літературному чи мистецькому творі відображених письменником, художником, композитором і скріплених воедино авторським задумом [3, с. 658].

Під проблемою розуміється складне теоретичне чи практичне питання, що потребує розв'язання, вивчення, дослідження [4, с. 416].

Необхідно зазначити, що вся історія створення та існування правового акта, від задуму до реалізації приписів визначається його змістом: тими явищами життя, що він висвітлює (тема), позицією автора (ідея), цілями і завданнями, які він вирішує (проблема).

Необхідно підкреслити, що формальна сторона структури тексту виражається внутрішньою і зовнішньою формами. Внутрішня форма – це система образів, думок, що має ще, як і сам зміст так і ідею, виражену в правових актах, хоча й описану словами. Це, у першу чергу, висловлювання нормативні чи описові, чи констатуючі що-небудь, хоча з погляду лексики можна назвати такі структурні утворення, як слова, словосполучення, речення.

Зовнішня ж форма є системою матеріальних засобів перетворення звичайної мовної тканини та її організації за законами, які диктуються необхідністю втілення внутрішньої форми, а через неї і розкриття самого змісту. За такого підходу мова йде про композиційні засоби композиційної чи композиційну упорядкованість (архітектоніку і послідовність розвитку теми).

Композиція – (від лат. compositio – складання, створення) – побудова художнього твору, зумовлена змістом, характером і призначенням [3, с. 346]. Іноді замість терміна «композиція» вживають близькі за змістом слова «архітектоніка», «побудова». Термін «композиція» не має однозначного тлумачення, під нею іноді розуміють чисто зовнішню організацію твору, тексту іноді як структуру змісту твору чи структуру його окремих компонентів, деякі ж автори розуміють цей термін широко, включаючи в його і структуру окремі елементи тексту і систему образів (думок), взаємодію окремих компонентів [5, с. 73].

Композиція – це основний елемент зовнішньої форми структури юридичного тексту, який і буде розглядатися в двох виразах: композиція внутрішня і композиція зовнішня. Компонентом композиції внутрішньої є такий елемент, як «відрізок» твору, у межах якого зберігається одна певна форма, точніше спосіб літературного зображення, наприклад, динамічне оповідання, статичний опис (характеристика), припис, констатація. Зокрема, нормативні кодифіковані акти переважно складаються з таких відрізків, як припис. В таких правозастосовних актах як обвинувальний акт чи вирок суду припис, як відрізок тексту, займає не значне місце в тексті, оскільки в них найбільше місце займає опис.

У свою чергу, оскільки композиція є складовим елементом структури тексту, то в юридичній літературі цей термін часто підмінюють терміном «структура», тоді як композиція в структурі тексту «відповідає» лише за формальну сторону і не має відношення до змісту. Розглянемо, як реалізується композиційна побудова в юридичній техніці правозастосовного акта.

В юридичній літературі дотепер не вироблено єдиного підходу до питання про загальні підстави композиційної побудови всього різноманіття існуючих правозастосовних актів і

класифікації всіх композиційних систем. Так, окремі автори в структурі (фактично в композиційній побудові) правозастосовного акта виділяють вступну, констатуючу (описову), мотивувальну і резолютивну частини [6, с. 437]. Інші вважають, що структура актів складається з двох частин: вступної та описової [7, с. 30].

На нашу думку, більш конструктивними є перше зазначене положення про композиційну побудову правозастосовних актів. Подібне структурування більш відповідає моделям, закріпленим у процесуальному законодавстві, воно повною мірою відображає стадії правозастосовного процесу і може бути визначено як класична композиційна побудова.

Головне призначення вступної частини, яка містить низку важливих даних, відсутність яких може стати підставою для скасування правозастосовного акта, – підвести до викладу сутності справи, яка розглядається, а потім і рішення конкретного органа.

Описова частина правозастосовного акта, крім вказівки мотивів до порушення справи і заявлених при цьому вимог, включає також відомості про наявність у розпорядженні компетентного органа (суб'єкта, який видає акт) необхідних, достатніх даних, на підставі яких встановлюються фактичні обставини розглядуваної справи, передбачені в гіпотезі норми. Крім того, у цій частині дається докладний аналіз і правова оцінка всіх обставин справи.

Мотивувальна частина, вказуючи на обставини, які встановлені в процесі розслідувань (перевірки), містить мотиви, за якими приймаються чи відкидаються відповідні докази, а також висновки, якими обґрунтовується вибір юридичних норм і сутність прийнятого рішення.

Як правило, загальний кількісний склад композиції правозастосовних актів не перевищує більше чотирьох частин і складається з: а) вступної частини, в якій указується назва акта, а також органа, який його видає, місце і час його внесення, учасники справи, предмет справи та особи, на яких поширюється правозастосовний акт тощо; б) констатуючої частини, в якій викладається сутність розглянутої справи, в) мотивувальної частини, де аналізуються докази, дається їм оцінка, правова кваліфікація, із вказівкою на норму, яка реалізується; г) резолютивної частини, яка викладає як основні, так і додаткові приписи індивідуальних актів.

Подібний класичний варіант композиційної побудови правозастосовних актів, хоча і знаходить свою об'єктивізацію в окремих видах (різновидах) актів, однак не завжди може служити своєрідним еталоном для всього існуючого різноманіття видів цих актів, оскільки залежно від існуючих процесуальних дій, видів, а також місця і ступеня функціонального призначення в системі юридичного процесу композиція останніх може відрізнятися значною своєрідністю [8, с. 121]. Це, однак, зовсім не виключає використання подібних нестандартних, дещо усічених композиційних моделей при виданні деяких видів правозастосовних актів. Навпаки, суб'єкту, який приймає рішення, часом нема рації штучно вводити в композицію акта всі класичні компоненти, оскільки в деяких випадках це може привести до створення громіздких і необґрунтовано великих за обсягом текстів, які містять надлишкову інформацію.

Підводячи підсумок характеристики композицій правозастосовних актів, слід зазначити, що упорядкованість, схема розміщення його частин, з одного боку, забезпечує відображення логічності всього різноманіття процесуальних операцій, які здійснені у ході правозастосовної діяльності, а з іншого боку – дозволяє лаконічно і спресовано узагальнити результати правозастосування, економно викласти всю сукупність висновків, які отримані в процесі здійснення тієї чи іншої процесуальної дії. Крім того, існуюча композиційна система окремих видів правозастосовних актів виконує і функцію орієнтира в плануванні версій всього провадження по розглянутій справі, оскільки є як би основою, яка направляє всю процесуально-правозастосовну дію по справі і визначає контури її обсягу, модель змісту.

Список використаних джерел:

1. Шевчук С.В. Ділове мовлення для державних службовців / С.В. Шевчук. – К.: Літера ЛТД, 2004. – 400 с.
2. Ділова українська мова: [навч. посіб. / за ред. С.В. Шевчук]. – К.: Знання, 2006. – 222 с.
3. Словник іншомовних слів [за ред. О.С. Мельничука]. – К., 1974. – 776 с.
4. Філософський словник [за ред. В.І. Шинкарука]. – К., 1973. – 600 с.

5. Пашук Р.І. Українська мова за професійним спрямуванням / Р.І. Пашук, О.С. Таран. – Луганськ, 2005. – 126 с.
6. Кельман М.С. Загальна теорія держави та права: [підручник] / М.С. Кельман, О.Г. Мурашин, Н.М. Хома – Львів: Новий Світ 2000, 2003. – 584 с.
7. Манаев Ю.В. Составление процессуальных актов следствия: [справочное пособие] / Ю.В. Манаев, Л.М. Репкин. – К.: Наука, 1977. — 232 с.
8. Красницька А.В. Юридичні документи / А.В. Красницька. – К., 2006. – 528 с.

**Старший викладач кафедри
кримінального права, к.ю.н.**

Курсант 3-го курсу, ННІ № 3 НАВС

Павловська Анна Анатоліївна, Гуменюк Анастасія Романівна

ЩОДО ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Сучасний стан розвитку України та її прагнення до інтеграції в єдиний європейський простір вимагає фундаментальних та комплексних змін у багатьох сферах життєдіяльності держави. Безумовно, однією з таких сфер є кримінально-правова політика. Однією з найбільш актуальних проблем, що обговорюються у період проведення кримінально-правових реформ у сучасних державах світу, зокрема в державах, які утворені на пострадянському просторі, є кримінальна відповідальність юридичних осіб.

Як свідчить практика, велика кількість злочинів здійснюється для або з використанням юридичних осіб. Через це й виникає потреба у запровадженні прямих каральних санкцій саме до юридичної особи як суб'єкта злочину.

Складність та неординарність цієї проблеми привернула увагу багатьох науковців, про що свідчить значна кількість публікацій. Зокрема, питанням визнання юридичної особи суб'єктом злочину були присвячені праці таких вчених, як: Р.В. Вереша, В.А. Власихіна, Б.В. Волженкін, С.Б. Гавриш, В.К. Гришук, У.С. Джекабаєв, С.Г. Келіна, І.Д. Козочкін, І.В. Красницький, В.М. Кудрявцев, В.В. Лунєєв, О.О. Михайлов, А.В. Наумов, А.С. Нікіфоров, С.І. Нікулін, І.В. Сітковський, В.Н. Смітєнко, В.С. Устінов, П.Л. Фріс та ін.

Так, відповідно до ст. 18 КК України суб'єктом злочину може бути тільки фізична особа. У зв'язку з цим виникає питання про можливість притягнення до кримінальної відповідальності саме юридичної особи.

Традиційно вважається, що юридичні особи не підлягають кримінальній відповідальності внаслідок складності або навіть неможливості визначення вини такої особи у скоєнні кримінального правопорушення, відсутності науково обґрунтованої системи кримінальних покарань юридичних осіб, тощо. Також відмічається, що кримінальна відповідальність юридичних осіб не відповідає конституційному принципу індивідуалізації юридичної відповідальності і покарання [1, с. 8].

Прихильники протилежної точки зору вважають, що об'єктивацію воля знаходить лише в цілеспрямованих діях (бездіяльності), тобто вчинок особи (як фізичної, так і юридичної) є єдиною формою, в якій воля може знайти свій об'єктивний вираз. Зазначається, що принцип індивідуалізації покарання ставить проблему лише технічного характеру, тобто проблему розподілу тягаря кримінальної відповідальності, оскільки така відповідальність юридичних осіб не виключає притягнення до неї й фізичних осіб.

При цьому, визнання юридичних осіб суб'єктами кримінальних правопорушень в найбільш вразливих сферах суспільних відносин створить умови для швидкої та невідвортної відповідальності за екологічні, деякі економічні, комп'ютерні та інші злочинні діяння, тоді як практика демонструє, оскільки відповідно до чинного законодавства більша частина таких діянь належить до адміністративних правопорушень і де-факто залишається без покарання [1, с. 9].

Слід зазначити, що 1 вересня 2014 р. набрав чинності Закон України від 23 березня 2013 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України по виконанню Плану дій щодо